

НЕВЕРБАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

В умовах сучасного антропоцентричного спрямування лінгвістичного дослідження, актуальним об'єктом дослідження стала комунікативна діяльність людини. Особливої уваги на даному етапі потребує дослідження невербальної поведінки, яка є невід'ємною частиною будь-якого процесу спілкування. Слід також зауважити, що у рамках міжкультурної комунікації роль невербаліки є особливо важливою з точки зору комунікативного порозуміння між культурами. Теми невербальної комунікації торкалися у своїх дослідженнях такі вітчизняні і зарубіжні вчені, як: Г.Г. Почепцов, Т.В. Лубинська, А. Вежицька, Дж. Холл, П. Екман, А. Піз, І. Шерер та інші.

За визначенням Ф.С. Бацевича, невербальні засоби комунікації - це елементи комунікативного коду, які мають немовну (але знакову) природу і разом із засобами мовного коду служать для створення, передавання і сприйняття повідомлень.

Ученими встановлено, що різноманітні невербальні сигнали в особистісному спілкуванні несуть від 60 до 80 % інформації. Це означає, що більша частина спілкування здійснюється без участі засобів мовного коду, але з орієнтацією на інші його складові: паралінгвістичні елементи, елементи інших семіотичних систем тощо [1, с. 59].

Невербальні компоненти комунікації можуть бути універсальними, тобто притаманними носіям будь-якої мови, незалежно від раси чи культури, або ж етноспецифічними, коли невербальна поведінка в одній і тій самій комунікативній ситуації різна у представників різних націй [2. с. 141].

Ф.С. Бацевич поділяє невербальні засоби комунікації на такі основні підрозділи як кінесика та проксеміка [1, с. 60]. Кінетичні сигнали (такі як міміка, жести, постава тіла тощо) ще називають «мовою тіла». Невербальні сигнали повинні гармоніювати з вербальним мовленням, бути конгруентними, доповнюючі і підсилюючи його, хоча вони здебільшого не усвідомлюються мовцем і не контролюються ним [4], але саме кінетичні особливості комунікативної поведінки мовця несуть найбільшу кількість інформації, яка передається у невербальному аспекті комунікації.

Вираз обличчя, його міміка несуть інформацію про характер людини. Її настрої, суб'єктивне ставлення до співрозмовника [4]. Мімічні засоби передають внутрішні почуття та емоційні реакції на отриману від співрозмовника інформацію, напр., англ.: *His brows were drawn into two hard black lines, while his eyes shone out from beneath them with a steely glitter* [5]; *The colonel raised his eyebrows with a smile* [5]. У першому прикладі *to draw (eye/brows - насунути брови.* є типовим мімічним вираженням обурення, ярості, тоді як *to raise eyebrows підняті брови.* - мімічна ознака здивування, що і характерно для багатьох культур.

Специфічною знаковою системою в невербальній комунікації є контакт очей як особливий засіб візуального спілкування [4]. напр., англ.: *The stout gentleman halfrose from his chair and gave a bob of greeting, with a quick little questioning glance from his small fat-encircled eyes* [5]. У даному випадку словосполучення *questioning glance* є мімічним вираженням зацікавленості, захоочення співрозмовника до розмови. Однак необхідно мати на увазі, що різним культурам притаманне різне ставлення до впуального контакту.

Окрему роль у невербальному спілкуванні займає посмішка. За СІ. Тер-Минасовою [3, с. 189]. у західному світі посмішка є одночасно і формальним знаком культури, що не має нічого спільного зі широкою симпатією до співрозмовника, і біологічною мімічною реакцією на позитивні емоції, а для представників, наприклад, російської культури - тільки останнім.

Жести у спілкуванні є носіями різного типу інформації, пов'язаної з емоційними станами комунікантів [1, с. 64], Напр., англ.: */ glanced at him again, and he seemed to know what I was thinking, for he raised his finger to his lips to tell me to be still* [5]. У даному прикладі *to raise the finger to the 'tips підняти вказівний палець до губ.* - характерний для багатьох культур жест, яким адресант комунікації виражає прохання не говорити, заклик до тиші.

Постава - це положення людського тіла значуще для комунікації [1, с. 65]. напр., англ.: *At the sight of these newcomers our client had sprung from his seat and stood very erect, with his eyes cast down and his hand thrust into the breast of his frock-coat, a picture of offended dignity* [5], де *to stand erect стояти прямо.* є вказівкою на поставу, що уособлює гідність або впевненість, а *to cast down the eyes - опустити очі.* - мімічний жест, що виражав у даному поєднанні образу або засмучення. Таким чином, різні жести засоби комунікації доповнюють одне одного.

Іншою перспективною галуззю дослідження є проксемика. За Ф.С. Вацевичем, проксемика - це просторові стосунки людей у процесах спілкування [1, с. 65], Відстань між співрозмовниками - це ідіотетична ознака, у різних народів вона не однакова [4]. Більшість європейців під час особистого спілкування стоять набагато ближче один до одного, ніж це. наприклад, прийнято у японців, китайців, австралійців [Там само, с. 267]. Отже, навіть просторове положення по відношенню до співрозмовника може стати причиною культурного непорозуміння.

Невербальні засоби комунікації є важливою складовою процесу спілкування в цілому, вони доповнюють інформацію, то передається вербальними засобами мови. У процесі міжкультурної комунікації, знання тих чи інших особливостей невербального стилю представників певної культури допоможе уникнути міжкультурної непорозуміння, викликаного специфічною кінетичною або проксемичною поведінкою \ часників комунікації

ЛІТЕРАТУРА

- 1 Баневич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Вацевич. - К.: Вид. центр Академія. 2004 - 344с.
- 2 Паславська А. Невербальне заперечення у міжкультурній комунікації. / А.

МАТЕРІАЛИ VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Паславська // Теорія і практика викладання англійської мови як іноземної - 2007 - № 2 - С. 138-144

3, Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация (Учеб. пособие) / С. Г. Тер-Минасова. - М.: Слово/Slovo, 2000. - 624 с.

4, Юр'єва О. Ю. Особливості невербальної передачі інформації у процесі Дата використання: 30.01.13.: [Електронний ресурс] - <http://naub.org.ua/?p=270>

5, Conan Doyle. Arthur. The Adventures of Sherlock Holmes Дата використання. 27.01.13 [Електронний ресурс] - <http://www.readcentral.com/book/Arthur-Conan-Doyle/Read-The-Adventures-of-Sherlock-Holmes-Online>

УДК 378. 147: 351.741

Н. З. Могилевская, Ю. А. Петросян,
г. Луганск

ФОРМИРОВАНИЕ САМООБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ПО ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ КУРСАНТОВ И СТУДЕНТОВ ВУЗОВ СИСТЕМЫ МВД УКРАИНЫ

В современном мире, где стремительно развивается научная мысль. быстро обновляется информация. очень важно развить в человеке интерес к накоплению знаний, к непрерывному самообразованию. Задача горнического вуза, готовящего будущих работников правоохранительных органов - сформировать личность будущего специалиста. способного непрерывно повышать свой образовательный уровень. Учитывая, актуальность подготовки специалистов правоохранительных органов со знанием иностранного языка на современном этапе. представляется правомерным говорить о формировании самообразовательной компетенции как способности поддерживать и повышать уровень владения иностранным языком в процессе самообразования. Особный интерес к данной проблеме обусловлен возрастающей интеграцией Украины в Европейское пространство во всех сферах.

Термин «самообразование» естественным образом подразумевает самостоятельную работу курсанта (студента), которая должна носить системный характер. Основными системообразующими факторами в ттой связи являются цель обучения, которые включают в себя:

достиженне соответствующего уровня ИНОЯЗЫЧНОЙ коммуникативной компетенции в период обучения в вузе:

- подготовка выпускников к проведению эффективной самообразовательной работы над иностранным языком после окончания вуза.

Для системного формирования самообразовательной компетенции особо важным является выявление компонентов последней с психологической, лингвистической и методической позиции. С психологической точки зрения самообразовательная компетенция предполагает наличие устойчивой мотивации к обучению. что требует от преподавателя создания оснований для зарождения потребностей в общении на иностранном языке. Это возможно лишь опираясь на предыдущий опыт курсанта (студента), общий уровень его подготовки. Конкретизацию поставленных целей осуществляется в действиях образовательного характера - самостоятельное планирование. самоорганизация. самоконтроль и т. д. Это представляет собой методический компонент самообразовательной компетенции. Усвоение языковых знаний, лексико-грамматические операции. текстовое образование и понимание. коиниивийе действия на основе страноведческих и общекультурной информации составляют лингвокоммуникативный компонент самообразовательной компетенции. Следует также учитывать профессиональную направленность формирования иноязычной компетенции. следовательно. профессионально - прикладной компонент

МАТЕРІАЛИ VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ